

V Bruseli 24. mája 2018
(OR. en)

9246/18

**Medziinštitucionálny spis:
2018/0127 (NLE)**

**EDUC 201
JEUN 66
SOC 299**

NÁVRH

Od:	Jordi AYET PUIGARNAU, riaditeľ, v zastúpení generálneho tajomníka Európskej komisie
Dátum doručenia:	24. mája 2018
Komu:	Jepppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generálny tajomník Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2018) 271 final
Predmet:	Návrh na ODPORÚČANIE RADY týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2018) 271 final.

Príloha: COM(2018) 271 final

V Bruseli 22. 5. 2018
COM(2018) 271 final

2018/0127 (NLE)

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

{SWD(2018) 173 final}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

• Dôvody a ciele návrhu

Raný vek ľudského života¹ má najväčší vplyv na formovanie rozvoja základných kompetencií a predpokladov na učenie sa, ktoré výrazne ovplyvňujú neskoršie vzdelanie a vyhliadky na zamestnanie, ako aj životné úspechy v širšom zmysle a pocit zadosťučinenia.

V rámci Európskeho piliera sociálnych práv² sa uvádza, že deti by mali mať právo na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve. Ďalej sa v ňom uvádza, že deti zo znevýhodneného prostredia by mali mať právo na osobitné opatrenia na podporu rovnosti príležitostí.

Komisia vo svojom oznámení o posilňovaní európskej identity vzdelávaním a kultúrou³ opisuje víziu európskeho vzdelávacieho priestoru, v ktorom vysokokvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu, odbornej príprave a výskumu nebránia štátne hranice a ľudia môžu profitovať z bohatej ponuky vzdelávania v Únii. Vysokokvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve⁴ sú súčasťou tejto vízie, pretože sa tým vytvára základ pre ďalšie vzdelávanie⁵ a formovanie identity a občianstva.

Vysoká kvalita služieb zohráva rozhodujúcu úlohu pri zlepšovaní výsledkov vzdelávania vrátane rozvoja sociálnych kompetencií. Výskum naznačuje, že účasť na vysokokvalitnom vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve vedie k získaniu lepších základných zručností a je účinným opatrením na predchádzanie predčasnému ukončeniu školskej dochádzky⁶. PISA, Program OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov, takisto ukazuje, že študenti, ktorí absolvovali viac ako rok predprimárneho vzdelávania, dosiahli vo veku 15 rokov lepšie výsledky v matematike. U študentov, ktorí neabsolvovali predprimárne vzdelávanie, je trikrát väčšia pravdepodobnosť, že budú dosahovať slabé výsledky, než u tých, ktorí absolvovali viac ako rok takéhoto vzdelávania⁷.

Inkluzívne vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve výrazne prispievajú k riešeniu nerovnosti a sociálneho vylúčenia. Bez skorého vysokokvalitného vzdelávania dochádza

¹ „Raný vek“ v kontexte tohto odporúčania sa vzťahuje na prvých šesť rokov života.

² Rada Európskej únie (2017), Medziinštitucionálne vyhlásenie, ktorým sa schvaľuje Európsky pilier sociálnych práv, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13129-2017-INIT/sk/pdf>.

³ Oznámenie Komisie (2017), Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou – Príspevok Európskej komisie na zasadnutí lídrov v Göteborgu, 17. novembra 2017, [COM\(2017\) 673 final](COM(2017) 673 final).

⁴ Vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve sa vzťahuje na akýkoľvek regulovaný mechanizmus, ktorým sa zabezpečuje vzdelávanie a starostlivosť pre deti od narodenia do veku povinnej školskej dochádzky, a to bez ohľadu na prostredie, financovanie, otváracie hodiny alebo obsah programu, pričom zahŕňa zariadenia starostlivosti o deti a jasle/škôlky rodinného typu, súkromné a verejne financované poskytovanie služieb, ako aj poskytovanie predškolského a predprimárneho vzdelávania a starostlivosti.

⁵ Stringher, C. (2016), Assessment of learning to learn in early childhood: an Italian framework. Italian Journal of Sociology of Education, 1/2016.

⁶ Európska komisia (2014), Štúdiá o účinnom využívaní vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pri predchádzaní predčasnému ukončeniu školskej dochádzky, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7548dd37-c626-4e2d-bd70-625edf707adc/language-en>.

⁷ OECD (2016), Low-performing students: why they fall behind and how to help them succeed (Študenti so slabými študijnými výsledkami: prečo zaostávajú a ako im pomôcť k úspechu) <https://www.mecd.gov.es/dctm/inee/internacional/low-performers-ebook-final.pdf?documentId=0901e72b82011e68>.

medzi deťmi s rôznym sociálno-ekonomickým zázemím⁸ k skorému vytváraniu rozdielov v rozvoji a kompetenciách, a tým k posilňovaniu cyklu medzigeneračného prenosu znevýhodnenia. Skúsenosti so vzdelávaním a starostlivosťou v ranom detstve sú príležitosťou na predchádzanie znevýhodňovaniu detí zo sociálne slabých rómskych komunít, ako aj detí z prostredia migrantov, a na jeho zmierňovanie. Z výskumných dôkazov vyplýva, že u detí z porovnateľného prostredia migrantov dosahujú lepšie výsledky v čítaní tie, ktoré absolvujú vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve vo svojej hostiteľskej krajine⁹. Vysokokvalitné služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve majú navyše pozitívny vplyv na účasť rodičov na trhu práce a prinášajú jednoznačné výhody pri dosahovaní väčšej rodovej rovnosti.

Cieľom tohto návrhu odporúčania Rady je podporiť členské štáty v ich úsilí zlepšiť prístup k systémom vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a ich kvalitu, uznávajúc pritom, že hlavnú zodpovednosť v tejto oblasti majú členské štáty. Jeho cieľom je stanoviť spoločné európske chápanie toho, čo predstavuje kvalitu vo vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve. Predstavuje nástroje a príklady politik s cieľom podporiť členské štáty v ich ambíciách zabezpečiť vysokokvalitné inkluzívne systémy a služby. Z nedávneho preskúmania politiky¹⁰ vyplýva, že krajiny so strategickým prístupom ku kvalite dosahujú pri rozvíjaní a zlepšovaní poskytovania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve väčší pokrok ako ostatné krajiny. Rámec kvality alebo rovnocenný politický dokument, ktorým sa poskytovanie služieb riadi, však prijalo len niekoľko členských štátov. Z tohto dôvodu sa v tomto návrhu uvádzajú kľúčové prvky rámca kvality vo vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, ktoré môžu byť pre členské štáty inšpiráciou v ich strategickom uvažovaní o týchto službách.

Vo väčšine krajín EÚ kvalita ani počet miest nenapĺňajú očakávania. V súčasnosti je v EÚ viac ako 32 miliónov detí, ktoré ešte nedosahujú vek povinnej školskej dochádzky, avšak len približne 15 miliónov z nich sa zúčastňuje na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve¹¹. Aj keď rozhodnutie o využití služieb je na rodičoch, dopyt po miestach v celej Európe je vyšší ako ponuka.

Európska referenčná hodnota stanovená v kontexte strategického rámca pre spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave¹² stanovuje, že aspoň 95 % detí vo veku od štyroch rokov do veku, v ktorom sa začína povinné primárne vzdelávanie, by sa malo zúčastňovať vzdelávania v ranom detstve. Táto referenčná hodnota sa takmer dosiahla¹³. Podľa cieľa schváleného na zasadnutí Európskej rady v Barcelone v roku 2002 (so zreteľom na zvýšenie účasti žien na trhu práce) by 33 % detí mladších ako tri roky a 90 % detí vo veku od troch rokov do veku

⁸ Najnovšie výskumy ukazujú, že sa tak môže diať už vo veku 12 mesiacov: Hurt H. and Betancourt M. (2017), Turning 1 Year of Age in a Low Socioeconomic Environment: A Portrait of Disadvantage, *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, zväzok 38, vydanie 7, s. 493 – 500.

⁹ OECD a Európska únia (2015), Ukazovatele integrácie prisťahovalcov v roku 2015, Usádzanie sa, <http://www.oecd.org/els/mig/Indicators-of-Immigrant-Integration-2015.pdf>.

¹⁰ Lazzari A. (2017), Súčasný stav vnútroštátnych rámcov kvality VSRD alebo rovnocenných strategických politických dokumentov, ktorými sa riadi kvalita VSRD v členských štátoch EÚ, správa NESET II, <http://nesetweb.eu/en/library/the-current-state-of-national-ecec-quality-frameworks-or-equivalent-strategic-policy-documents-governing-ecec-quality-in-eu-member-states/>.

¹¹ Európske centrum politickej stratégie (2017), Desať trendov transformujúcich vzdelávanie, ako ho poznáme. https://ec.europa.eu/epsc/publications/other-publications/10-trends-transforming-education-we-know-it_en.

¹² Európska komisia/EUROSTAT, Vaše kľúčové údaje pre európsku štatistiku – európske referenčné hodnoty, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/eu-benchmarks>.

¹³ Podľa najnovšieho Monitoru vzdelávania a odbornej prípravy z roku 2017 sa vzdelávania zúčastňuje 94,8 % detí vo veku od štyroch rokov do veku pre začatie ISCED 1, http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2017_en.pdf.

povinnej školskej dochádzky malo mať prístup k službám. Posúdenie týchto cieľov sa predkladá súbežne s týmto návrhom¹⁴.

Kvalita poskytovania služieb je často nedostatočná a vyznačuje sa značnými rozdielmi medzi jednotlivými krajinami, medzi súkromným a verejným prostredím, medzi mestskými a vidieckymi alebo odľahlými oblasťami, ako aj medzi jednotlivými vekovými skupinami (0 – 3 a 3 – 6)¹⁵.

Dôsledky nedostatku dostupných a cenovo dostupných miest a nízka kvalita služieb sú d'alekosiahle¹⁶. Obmedzená dostupnosť a/alebo cenová dostupnosť vysokokvalitných služieb predstavuje osobitnú výzvu pre deti, ktoré už začínajú život znevýhodnené v dôsledku radu faktorov, akými sú napríklad chudoba, zdravotné postihnutie, diskriminácia alebo skutočnosť, že dieťa pochádza z rómskeho prostredia alebo z prostredia migrantov. V dnešnej Európe je u detí vyrastajúcich v chudobe alebo sociálne vylúčených detí v porovnaní s ich rovesníkmi v lepšej situácii stále menej pravdepodobné, že dosiahnu dobré výsledky v škole, budú zdravé a uplatnia svoj plný potenciál v neskoršom veku¹⁷.

- **Súlady s existujúcimi ustanoveniami v tejto oblasti politiky**

Potreba zlepšiť prístup k službám vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a ich kvalitu sa takisto silno zdôraznila v oznámení Komisie o rozvoji škôl a excelentnej výučbe¹⁸ a v súvisiacich záveroch Rady o rozvoji škôl a excelentnej výučbe¹⁹.

V odporúčaní Komisie „Investície do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“²⁰ sa zdôrazňuje význam poskytnutia prístupu k vysokokvalitnému, inkluzívnemu vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, zabezpečenia cenovej dostupnosti a prispôsobenia služieb potrebám rodín, pričom sa prihliada najmä na potreby znevýhodnených detí.

V januári 2018 Komisia prijala návrh odporúčania Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie²¹, v ktorom sa odkazuje na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a na to, že je dôležité podporovať rozvoj kompetencií v rámci vzdelávania v ranom veku so zameraním na sociálne a emocionálne kompetencie.

¹⁴ Správa Komisie o rozvoji zariadení starostlivosti o malé deti na účely zvýšenia účasti žien na trhu práce, zabezpečenia rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a zaisťovania udržateľného a inkluzívneho rastu v Európe (Barcelonské ciele), COM(2018) 273 final; <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/EN/COM-2018-273-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.

¹⁵ Lazzari A.; VANDENBROECK, M. (2013), Dostupnosť vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pre deti z etnických menšín a rodín s nízkymi príjmami https://www.researchgate.net/publication/236347188_Accessibility_of_Early_Childhood_Education_and_Care_ECEC_for_children_from_ethnic_minority_and_low-income_families; Pracovný dokument útvarov Komisie (2017) – Zhodnotenie odporúčania z roku 2013 „Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“, COM(2017) 258.

¹⁶ Vandenbroeck M. a kol. (2018), Výhody vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a podmienky pre ich získanie, Správa EENNEE, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/14194adc-fc04-11e7-b8f5-01aa75ed71a1/language-en>; pozri aj Európska komisia (2016), Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe 2015.

¹⁷ Odporúčanie Komisie (2013), Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia (2013/112/EÚ) (Ú. v. EÚ L 59, 2.3.2013).

¹⁸ Oznámenie Komisie (2017), Rozvoj škôl a excelentná výučba: kľúč pre výborný štart do života, COM(2017) 248.

¹⁹ Závery Rady o rozvoji škôl a excelentnej výučbe, 2017/C 421/03.

²⁰ Odporúčanie Komisie z 20. 2. 2013, Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia (2013/112/EÚ) (Ú. v. EÚ L 59, 2.3.2013).

²¹ Európska komisia (2018), Návrh odporúčania Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie, COM(2018) 24.

Komisia okrem toho prijala návrh odporúčania Rady o podpore spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a o európskom rozmere učiteľstva²². V tomto návrhu sa zdôrazňuje význam poskytovania inkluzívneho vzdelávania pre všetkých vzdelávajúcich sa už od raného veku.

- **Súlad s ostatnými politikami Únie**

Tento návrh je úzko spätý s Európskym pilierom sociálnych práv²³, v ktorom sa v rámci 11. zásady stanovilo právo detí na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve.

Dostatočná ponuka, prístupnosť a cenová dostupnosť vysokokvalitných zariadení starostlivosti o deti sú takisto kľúčovými faktormi, ktoré umožňujú rodičom účasť na trhu práce. V správe o cieľoch odsúhlasených na zasadnutí Európskej rady v Barcelone v roku 2002, zverejnenej Európskou komisiou, sa hodnotí pokrok dosiahnutý v členských štátoch²⁴.

V oznámení o zosúladiení pracovného a súkromného života²⁵ sa uznala potreba poskytovať kvalitné služby formálnej starostlivosti v celej Európe s cieľom odstrániť prekážky zamestnanosti, najmä pre ženy. Má potenciál prispieť k zvýšeniu účasti žien na trhu práce a rovnakej ekonomickej nezávislosti žien a mužov, čo predstavuje prioritu stanovenú v dokumente Komisie s názvom „Strategický záväzok pre rodovú rovnosť na roky 2016 – 2019“²⁶. Táto iniciatíva tak prispieva k cieľom rovnosti medzi mužmi a ženami vychádzajúcim zo zmluvy²⁷, pokiaľ ide o príležitosti na trhu práce, a podporuje vysokú úroveň zamestnanosti v Únii.

V rámci EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov²⁸ a v odporúčaní Rady o opatreniach účinnej integrácie Rómov v členských štátoch²⁹ z roku 2013 boli členské štáty vyzvané, aby rozšírili prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, ako aj jeho kvalitu, a to aj prostredníctvom cielenej podpory rómskych detí.

V akčnom pláne pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín³⁰ a v oznámení o ochrane detí počas migrácie³¹ sa uznáva, že vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve sú základom integrácie rodín a detí z tretích krajín. Táto iniciatíva prispieva k odstráneniu prekážok účasti dievčat a chlapcov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, na vzdelávaní v ranom detstve, aby sa zabezpečilo, že všetky deti dostanú šancu využiť svoj plný potenciál, a podporila integrácia migrujúcich detí.

²² Európska komisia (2018), návrh odporúčania Rady o podpore spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a o európskom rozmere učiteľstva. [COM\(2018\) 23 final](#).

²³ Rada Európskej únie (2017), Medziinštitucionálne vyhlásenie, ktorým sa schvaľuje Európsky pilier sociálnych práv, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13129-2017-INIT/sk/pdf>.

²⁴ Správa Komisie o rozvoji zariadení starostlivosti o malé deti na účely zvýšenia účasti žien na trhu práce, zabezpečenia rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a zaistenia udržateľného a inkluzívneho rastu v Európe (Barcelonské ciele), COM(2018) 273 final; <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/EN/COM-2018-273-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.

²⁵ Oznámenie Komisie (2017), Iniciatíva na podporu rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a opatrovateľov, [COM\(2017\) 252 final](#).

²⁶ Európska komisia (2015), Strategický záväzok pre rodovú rovnosť na roky 2016 – 2019, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019_en

²⁷ Článok 153 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

²⁸ Oznámenie Komisie (2011) o rámci EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov, [COM\(2011\) 173](#).

²⁹ Odporúčanie Rady (EPSCO) z 9. decembra 2013 o opatreniach účinnej integrácie Rómov v členských štátoch, https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/139979.pdf.

³⁰ Oznámenie Komisie (2016), Akčný plán pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín, [COM\(2016\) 377 final](#).

³¹ Oznámenie Komisie (2017), Ochrana migrujúcich detí, [COM\(2017\) 211 final](#).

Proces európskeho semestra kladie do popredia otázku vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, pričom niekoľko členských štátov dostalo odporúčania pre jednotlivé krajiny týkajúce sa starostlivosti o deti a inkluzívneho vzdelávania. V usmerneniach politik zamestnanosti sa zdôrazňuje význam prístupu k cenovo dostupnému a kvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve. Na jeho význam z hľadiska politik rovnosti príležitostí, sociálneho začlenenia a rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom sa poukazuje v ročnom prieskume rastu na rok 2018. Spoločná správa o zamestnanosti za rok 2018 sa odvoláva aj na pokrok, ktorý v tejto oblasti dosiahli členské štáty, pričom sa v rámci prehľadu výsledkov sociálneho piliera monitoruje najmä prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve pre deti vo veku do troch rokov³². Zosúladenie práce a rodinného života by sa malo podporovať, a to najmä prostredníctvom prístupu k dlhodobej starostlivosti a k cenovo dostupnému a kvalitnému predškolskému vzdelávaniu a starostlivosti.

Napokon, štrukturálne a investičné fondy EÚ takisto zohrávajú významnú úlohu pri podpore investícií do prístupnej, cenovo dostupnej a kvalitnej infraštruktúry a služieb.

2. PRÁVNÝ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

• Právny základ

Táto iniciatíva je v súlade s článkom 165 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. V článku 165 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa stanovuje, že „Únia prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi a, ak je to potrebné, podporovaním a dopĺňovaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah výučby a organizácie vzdelávacích systémov a za ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť“.

Touto iniciatívou sa nenavrhuje rozšírenie regulačnej právomoci EÚ ani povinných záväzkov členských štátov. Členské štáty sa na základe svojej vnútroštátnej situácie rozhodnú, ako dokážu čo najlepšie využiť odporúčanie Rady.

• Subsidiarita (v prípade inej ako výlučnej právomoci)

Komisia prijíma opatrenia s cieľom ďalej nabádať členské štáty, aby spolupracovali v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve³³, a to v nadväznosti na významné výsledky, ktoré sa už dosiahli, vrátane návrhu odborníkov z roku 2014 týkajúceho sa rámca kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve³⁴.

Prínos opatrení na úrovni EÚ spočíva v schopnosti EÚ:

- využiť vedomosti a odborné znalosti v rámci Únie a pokračovať v spolupráci na základe navrhovaného rámca kvality ako spoločného referenčného nástroja,
- ďalej podporovať členské štáty v ich snahe reformovať ich poskytovanie vzdelávania a starostlivosti,

³² Prehľad výsledkov v sociálnej oblasti. Monitorovanie výkonnosti členských štátov EÚ v rámci Európskeho piliera sociálnych práv, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-scoreboard-2018-country-reports_en.pdf.

³³ Spoločná správa Rady a Komisie z roku 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) – *Nové priority pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy* 2015/C 417/04.

³⁴ Tematická pracovná skupina pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve (2014), Návrh kľúčových zásad rámca kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, http://ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf.

- podporovať úsilie členských štátov poskytovaním európskych nástrojov, akým je napríklad súbor vyhlásení o kvalite.

- **Proporcionalita**

V návrhu sa predpokladajú odporúčania v súlade s piatimi rozmermi rámca kvality, a to spolu s možnosťami pre politické odpovede na hlavné výzvy v sektore. Tým sa členským štátom umožní, aby použili odporúčanie Rady v závislosti od svojho špecifického kontextu. Každý členský štát rozhoduje o prístupe, ktorý uplatní v záujme dosiahnutia zlepšení svojich príslušných systémov.

- **Výber nástroja**

Odporúčanie Rady je vhodným nástrojom v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, kde má EÚ podpornú právomoc, pričom ide o nástroj, ktorý sa často využíva na účely európskych opatrení v oblastiach vzdelávania a odbornej prípravy. Ako právny nástroj sa ním predznamenáva záväzok členských štátov k opatreniam uvedeným v texte a poskytuje pevnejší politický základ pre spoluprácu v tejto oblasti, pričom sa plne rešpektuje právomoc členských štátov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy.

3. VÝSLEDKY HODNOTENÍ EX POST, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

- **Hodnotenia ex post/kontroly vhodnosti existujúcich právnych predpisov**

Neuplatňuje sa.

- **Konzultácie so zainteresovanými stranami**

V decembri 2016 sa 250 odborníkov, tvorcov politik a ľudí z praxe zúčastnilo na konferencii s názvom „Výborný štart do života! Najlepšie možné vzdelanie v ranom veku“. Závery z konferencie³⁵ sa náležite zohľadnili pri príprave tohto návrhu. Okrem toho sa prihliadlo na relevantné zistenia v priebehu verejných konzultácií o iniciatíve týkajúcej sa rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom³⁶ a o Európskom pilieri sociálnych práv³⁷.

V nadväznosti na sériu predchádzajúcich konzultácií, ktoré sa týkali návrhov na kľúčové zásady rámca kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve³⁸, Komisia zorganizovala ciele konzultácie so zainteresovanými stranami na stretnutí 31. januára 2018. Účastníci zastupovali širokú škálu organizácií občianskej spoločnosti a prítomní boli aj zástupcovia z členských štátov, pričom išlo o organizácie pôsobiace v oblastiach vzdelávania a celoživotného vzdelávania, ochrany detí a práv detí, rodičovské a rodinné združenia, siete zamerané na sociálnu nerovnosť, špeciálne vzdelávacie agentúry a agentúry pre občanov so zdravotným postihnutím, ako aj zväzy učiteľov. Na stretnutí so zainteresovanými stranami sa

³⁵ Európska komisia (2016), Výborný štart do života. Správa z konferencie, https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/great-start-life-report_en.pdf.

³⁶ Európska komisia (2017), Správa o verejnej konzultácii o možných krokoch na riešenie výziev v oblasti rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, ktorým čelia pracujúci rodičia a opatrovatelia, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1311&langId=sk&moreDocuments=yes>.

³⁷ Verejná konzultácia o Európskom pilieri sociálnych práv, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sk&catId=699&consultId=22&visib=0&furtherConsult=yes>.

³⁸ Napríklad: Európske združenie poskytovateľov služieb osobám so zdravotným postihnutím (2016), Vyhlásenie o intervencii v ranom detstve, http://www.easpd.eu/sites/default/files/sites/default/files/Policy/Education/easpd_statement_on_early_childhood_intervention.pdf, Európske združenie rodičov (2015), To najlepšie pre malé deti: Pozičný dokument o potrebách a poskytovaní vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve z rodičovskej perspektívy.

potvrdil a privítal celkový prístup. Stretnutie umožnilo takisto lepšie pochopiť súčasné výzvy a možné riešenia v sektore.

- Zainteresované strany zdôraznili potrebu sociálneho začlenenia a špecifikovania konkrétnych skupín detí (alebo rodín), aby sa zabezpečilo, že nebudú ponechané bokom. Pripomenuli význam poskytovania rovnakej kvality na akomkoľvek mieste vrátane vidieckych oblastí a dôležitosť zamerania sa na potreby detí, zahrnutia zámerov a cieľov primeraných veku, ako aj kladenia väčšieho dôrazu na vzdelávanie založené na hre.
- Zainteresované strany takisto zdôraznili potrebu uznať, že rámec kvality nie je určený len na stanovenie minimálnych štandardov a že členské štáty by sa mali nabádať k poskytovaniu vysokokvalitných služieb. Okrem toho by odporúčanie Rady malo poskytnúť podporu na úrovni členského štátu alebo systému a umožniť flexibilitu, aby rôzne krajiny mohli preskúmať svoj vlastný prístup ku kvalite.

- **Získanie a využitie odborných znalostí**

V priebehu posledných dvoch rokov Komisia spolupracovala s kľúčovými odborníkmi z celej EÚ na vymedzení faktorov kvality³⁹ a vyvíjaní nástrojov sebahodnotenia. Ďalšie hlavné zdroje sa uvádzajú nižšie:

1. Údaje o prístupe, účasti a kvality budú z týchto zdrojov: Eurydice (2016), Kľúčové údaje o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, Monitor vzdelávania a odbornej prípravy (2017) a OECD (2017), Silný začiatok V: Kľúčové ukazovatele týkajúce sa vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve.
2. CARE (2016), Analýza kvality učebných plánov a preskúmanie vplyvu európskeho vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, Politické odporúčania týkajúce sa kvality. Tento multidisciplinárny európsky výskumný projekt poskytne závery a odporúčania týkajúce sa učebných plánov, kvality, blahobytu, vplyvu, prístupu, financovania a riadenia, ako aj úlohy odborníkov.
3. EENEE (2017), Výhody vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a podmienky, za ktorých ich možno získať. V tejto správe sa navrhujú rôzne typy určujúcich faktorov, ktoré môžu ovplyvniť, či je možné tieto potenciálne výhody dosiahnuť.
4. NESET (2017), Súčasný stav vnútroštátnych rámcov kvality vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve alebo rovnocenných strategických politických dokumentov, ktorými sa riadi kvalita vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve v členských štátoch EÚ.
5. Pracovný dokument útvarov Komisie o vykonávaní odporúčania o investovaní do detí⁴⁰, uverejneného spolu s Európskym pilierom sociálnych práv.

³⁹ Európska komisia (2018, nadchádzajúce), Monitorovanie kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve – Doplnenie návrhu rámca kvality EÚ pre VSRD z roku 2014 s ukazovateľmi, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/825252b4-3ec6-11e8-b5fe-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-69837044>.

⁴⁰ Pracovný dokument útvarov Komisie (2017) – Zhodnotenie odporúčania z roku 2013 „Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia, COM(2017) 258; pozri tiež: Odporúčanie Komisie z 20. 2. 2013, Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia (2013/112/EÚ) (Ú. v. EÚ L 59, 2.3.2013).

Okrem toho Európska platforma pre investície do detí (EPIC) ponúka osvedčené postupy založené na dôkazoch na účely vykonania odporúčania o investovaní do detí a aktualizované profily krajín týkajúce sa politik zameraných na dieťa a rodinu v EÚ.

- **Hodnotenie vplyvu**

Vzhľadom na doplnkový prístup činností vo vzťahu k iniciatívam členských štátov, dobrovoľnú povahu navrhovaných činností a očakávaný rozsah vplyvov sa nevykonalo posúdenie vplyvu. Namiesto toho sa pri príprave návrhu vychádzalo z predchádzajúcich štúdií, konzultácií s členskými štátmi a konzultácií so zainteresovanými stranami.

- **Regulačná vhodnosť a zjednodušenie**

Neuplatňuje sa.

- **Základné práva**

Týmto odporúčaním sa rešpektujú základné práva a dodržiavajú zásady uznané Chartou základných práv Európskej únie vrátane práva na vzdelanie, rešpektovanie kultúrnej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti a nediskriminácie. Odporúčaním sa konkrétne podporujú práva dieťaťa v zmysle článku 24 a zohľadňuje sa Dohovor OSN o právach dieťaťa, najmä článok 29 ods. 1 písm. c), v ktorom sa stanovuje, že výchova dieťaťa musí smerovať k výchove zameranej na posilňovanie úcty k rodičom dieťaťa, kultúrnej svojbytnosti, jazyku a národným hodnotám krajiny, v ktorej dieťa žije, krajine svojho pôvodu a civilizáciám odlišným od svojej vlastnej⁴¹. Toto odporúčanie sa musí vykonávať v súlade s týmito právami a zásadami.

4. VPLYV NA ROZPOČET

Opatrenia navrhované v tomto odporúčaní, ktoré majú vplyv na rozpočet, sa podporia z existujúcich zdrojov programu Erasmus+, prípadne aj programu Horizont 2020 alebo európskych štrukturálnych a investičných fondov, pokiaľ sa v ustanoveniach príslušných základných aktov takáto podpora predpokladá. Táto iniciatíva nemá vplyv na rokovania o budúcom viacročnom finančnom rámci a budúcich programoch.

Nebudú sa vyžadovať žiadne dodatočné zdroje z rozpočtu EÚ.

5. ĎALŠIE PRVKY

- **Plány vykonávania, spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ**

Pokrok sa bude sledovať prostredníctvom zasadnutí novovytvorenej pracovnej skupiny pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve (v rámci spolupráce vo vzdelávaní a odbornej príprave 2020), ktorá bude slúžiť ako fórum na vzájomné učenie a výmenu osvedčených postupov.

Európsky semester zostane zásadným nástrojom na monitorovanie poskytovania kvalitných služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, a to aj pokiaľ ide o barcelonský cieľ⁴², a poskytne ďalšie usmernenia pre členské štáty, prípadne aj vo forme odporúčaní pre jednotlivé krajiny.

Možná nová referenčná hodnota na poskytovanie služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve bude predmetom ďalšej diskusie s členskými štátmi. Môže zahŕňať aj prípadnú revíziu barcelonského cieľa pre poskytovanie formálnej starostlivosti o deti, prípadné referenčné porovnávanie v kontexte európskeho semestra, ako aj revíziu referenčnej hodnoty vymedzenej

⁴¹ OSN (1989), Dohovor o právach dieťaťa, prijatý 20. 11. 1989.

⁴² Závety predsedníctva, zasadnutie Európskej rady v Barcelone, 15. – 16. marca 2002, SN 100/1/02 REV 1, http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/barcelona_european_council.pdf.

v strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (vzdelávanie a odborná príprava 2020)⁴³.

Komisia podá Rade správu o pokroku pri vykonávaní odporúčania, a to v súlade s postupmi podávania správ strategického rámca pre spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave.

- **Vysvetľujúce dokumenty (v prípade smerníc)**

Neuplatňuje sa.

- **Podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu**

Ustanovenia pre členské štáty

V návrhu sa odporúča, aby členské štáty zlepšili prístup k službám vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako aj ich kvalitu. V prílohe k návrhu sa predkladá rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve.

Členské štáty sa v návrhu vyzývajú, aby riešili hlavné výzvy svojich sektorov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, pričom sú v ňom zahrnuté možnosti politik zamerané na:

- zabezpečenie prístupnosti, cenovej dostupnosti a inkluzívnosti služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve,
- podporu profesionalizácie pracovníkov v závislosti od existujúcej úrovne odbornej kvalifikácie a pracovných podmienok,
- posilnenie tvorby učebných plánov v ranom veku, aby mohli napĺňať potreby detí z hľadiska blahobytu a vzdelávania,
- podporu transparentného monitorovania a hodnotenia služieb na všetkých úrovniach riadenia,
- zabezpečenie primeraného financovania a právneho rámca pre poskytovanie služieb, a to vrátane vytvárania a udržiavania celoštátnych alebo regionálnych rámcov kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, ktoré sú prispôsobené na mieru.

Ustanovenia pre Komisiu

V odporúčaní sa navrhuje privítať zámer Komisie:

- uľahčiť výmenu skúseností a osvedčených postupov medzi členskými štátmi v kontexte strategického rámca pre spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (vzdelávanie a odborná príprava – ET 2020),
- sprístupniť financovanie zo strany Európskej únie na podporu zlepšenia dostupnosti a kvality služieb, najmä prostredníctvom programu Erasmus+ a európskych štrukturálnych a investičných fondov,
- po konzultáciách s členskými štátmi navrhnuť preskúmanie referenčnej hodnoty programu Vzdelávanie a odborná príprava 2020, barcelonských cieľov, ako aj prípadného referenčného porovnávania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve v kontexte európskeho semestra a implementácie Európskeho piliera sociálnych práv.

⁴³ Spoločná správa Rady a Komisie z roku 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) – *Nové priority pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy* [2015/C 417/04](#).

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 165,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) V rámci Európskeho piliera sociálnych práv⁴⁴ sa ako jeho 11. zásada uvádza, že všetky deti majú právo na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve. To je v súlade s Chartou základných práv EÚ⁴⁵, v ktorej sa uznáva vzdelanie ako právo, ako aj s cieľom udržateľného rozvoja OSN č. 4.2⁴⁶, v rámci ktorého sa predpokladá, že všetky dievčatá a chlapci by mali mať do roku 2030 prístup ku kvalitnému rozvoju, starostlivosti a predprimárnemu vzdelávaniu v ranom detstve.
- (2) Európska komisia vo svojom oznámení s názvom „Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou“⁴⁷ vytyčuje víziu európskeho vzdelávacieho priestoru, uznávajúc pritom úlohu vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pri budovaní pevných základov pre učenie sa v škole a počas celého života. V záveroch Rady o rozvoji školstva a excelentnej výučbe⁴⁸ a v návrhu Komisie⁴⁹ na odporúčanie Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie sa zopakovala ústredná úloha, ktorú môžu vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve zohrávať pri podpore vzdelávania všetkých detí, ich blahobytu a rozvoja.
- (3) Tvorcovia politiky aj výskumní pracovníci uznávajú, že práve v ranom veku⁵⁰ si deti vytvárajú základ a schopnosť učiť sa počas celého života. Vzdelávanie je postupný proces; budovanie pevného základu v ranom veku je nevyhnutnou podmienkou pre vyššiu úroveň rozvoja kompetencií a úspech vo vzdelávaní tak, ako je nevyhnutné pre zdravie a blahobyt detí. Preto je vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve potrebné považovať za základ systémov vzdelávania a odbornej prípravy a za integrálnu súčasťou kontinua vzdelávania.
- (4) Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve je prínosom pre všetky deti a najmä pre deti v znevýhodnenej situácii. Pomáha zabrániť vzniku skorých rozdielov v zručnostiach, a preto je základným nástrojom v boji proti nerovnostiam a

⁴⁴ Rada (2017), Medziinštitucionálne vyhlásenie, ktorým sa schvaľuje Európsky pilier sociálnych práv, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13129-2017-INIT/sk/pdf>.

⁴⁵ Charta základných práv Európskej únie, 2012/C 326/02.

⁴⁶ Cieľ trvalo udržateľného rozvoja č. 4, [UN SDG 4.2](#).

⁴⁷ Oznámenie Komisie (2017), Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou – Príspevok Európskej komisie na zasadnutí lídrov v Göteborgu, 17. novembra 2017, [COM\(2017\) 673 final](#).

⁴⁸ Závery Rady o rozvoji škôl a excelentnej výučbe, [2017/C 421/03](#).

⁴⁹ Európska komisia (2018), Návrh odporúčania Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie, [COM\(2018\) 24](#).

⁵⁰ Raný vek je vymedzený ako vek medzi narodením a zvyčajne vekom šiestich rokov, čo zodpovedá úrovni vzdelania ISCED 0.

vzdelanostnej chudobe. Poskytovanie vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve musí byť súčasťou integrovaného balíka politických opatrení vychádzajúceho z práv detí, a to s cieľom zlepšiť výsledky v prospech detí a nájsť východisko z medzigeneračného bludného kruhu znevýhodnenia. Zlepšenie poskytovania služieb tak pomáha plniť záväzky prijaté v odporúčaní Komisie s názvom „Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“⁵¹ a odporúčanie Rady z roku 2013 o opatreniach účinnej integrácie Rómov v členských štátoch⁵².

- (5) Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve má viacero výhod⁵³ tak pre jednotlivcov, ako aj pre spoločnosť ako celok, a to od lepšej úrovne dosiahnutého vzdelania a výsledkov na trhu práce až po menej sociálnych a vzdelávacích intervencií a súdržnejšie a inkluzívnejšie spoločnosti. Deti, ktoré absolvovali viac ako rok vzdelávania v ranom detstve, dosiahli v rámci štúdií PISA vo veku 15 rokov v matematike lepšie výsledky⁵⁴. Účasť na kvalitnom vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve sa takisto ukázala byť dôležitým faktorom na predchádzanie predčasnému ukončeniu školskej dochádzky⁵⁵.
- (6) Vzdelávanie od najskorších fáz zohráva zásadnú úlohu pri učení sa spolužitiu v heterogénnych spoločnostiach. Tieto služby môžu posilniť sociálnu súdržnosť a začlenenie niekoľkými spôsobmi. Môžu slúžiť ako miesta stretávania rodín. Môžu prispieť k rozvoju jazykových kompetencií detí tak v jazyku služby, ako aj v materinskom jazyku. Prostredníctvom sociálno-emocionálneho učenia môžu skúsenosti so vzdelávaním a starostlivosťou v ranom detstve umožniť deťom naučiť sa, ako byť empatické, a dozvedieť sa o ich právach, rovnosti, tolerancii a rozmanitosti.
- (7) Návratnosť investícií v raných fázach vzdelávania je najvyššia zo všetkých štádií vzdelávania, a to najmä u tých, ktorí sú v znevýhodnenej situácii⁵⁶. Výdavky na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve predstavujú skorú investíciu do ľudského kapitálu s vysokou návratnosťou.
- (8) Dostatočná ponuka, prístupnosť a cenová dostupnosť vysokokvalitných zariadení starostlivosti o deti sú okrem toho kľúčovými faktormi, ktoré umožňujú ženám a aj mužom s opatrovateľskými úlohami účasť na trhu práce, ako sa uznalo na zasadnutí Európskej rady v Barcelone v roku 2002, v Európskom pakte pre rodovú rovnosť⁵⁷ a v oznámení Komisie o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom prijatom 26.

⁵¹ Odporúčanie Komisie z 20. februára 2013, Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia (2013/112/EÚ) (Ú. v. EÚ L 59, 2.3.2013).

⁵² Odporúčanie Rady (EPSCO) z 9. decembra 2013 o opatreniach účinnej integrácie Rómov v členských štátoch.

⁵³ Vandebroek M. a kol. (2017), Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them, Report of the European Expert Network on Economics of Education <http://www.eenee.de/eeneeHome/EENEE/Analytical-Reports.html>.

⁵⁴ OECD (2016), Vzdelávanie na prvý pohľad, <http://www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm>.

⁵⁵ Európska komisia (2014), Štúdia o účinnom využívaní vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pri predchádzaní predčasnému ukončeniu školskej dochádzky, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7548dd37-c626-4e2d-bd70-625edf707adc/language-en>.

⁵⁶ Heckman, J.J. and Mosso, S. (2014), The Economics of Human Development and Social Mobility. *Annual Reviews of Economics*, 6, s. 689 – 733.

⁵⁷ Závery Rady zo 7. marca 2011 o Európskom pakte pre rodovú rovnosť (2011 – 2020), [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XG0525\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XG0525(01)&from=EN).

apríla 2017⁵⁸. Zamestnanosť žien priamo prispieva k zlepšovaniu sociálno-ekonomickej situácie domácností a k hospodárskemu rastu.

- (9) Investovanie do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve je dobrou investíciou len vtedy, ak majú služby vysokú kvalitu, sú prístupné, cenovo dostupné a inkluzívne. Z dôkazov vyplýva, že len vysokokvalitné služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve prinášajú výhody; služby nižšej kvality majú na deti a na spoločnosť ako celok výrazný negatívny vplyv⁵⁹. Je potrebné, aby sa v rámci politických opatrení a reforiem uprednostnili kvalitatívne aspekty.
- (10) Celkovo sú výdavky členských štátov na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve výrazne nižšie, ako na primárne vzdelávanie. Ako vyplýva zo správy hodnotenia pokroku vo vzťahu k barcelonským cieľom⁶⁰, v rámci služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve nie je v súčasnosti k dispozícii dostatok miest a dopyt preyšuje ponuku takmer vo všetkých krajinách. Nedostatočná dostupnosť, prístupnosť a cenová dostupnosť sa ukázali byť jednou z hlavných prekážok využívania týchto služieb⁶¹.
- (11) Európsky parlament vo svojom uznesení zo 14. septembra 2017 o novom programe v oblasti zručností pre Európu⁶² vyzýva členské štáty na zvýšenie kvality a rozšírenie prístupu k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve a na riešenie nedostatočnej infraštruktúry, ktorá by ponúkala kvalitné a dostupné zariadenia starostlivosti o deti pre všetky príjmové kategórie, ako aj zväzovanie poskytovania voľného prístupu rodinám žijúcim v chudobe a sociálnom vylúčení.
- (12) Služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve musia byť zamerané na dieťa; deti sa najlepšie učia v podmienkach podporujúcich ich účasť a záujem o vzdelávanie. O organizácii a výbere činností a predmetov na účely vzdelávania sa medzi pedagógmi a deťmi často diskutuje. Služby by mali ponúkať bezpečné, podporné a starostlivé prostredie a poskytovať sociálny, kultúrny a fyzický priestor s radom možností pre deti na rozvíjanie ich potenciálu. Poskytovanie vzdelávania a starostlivosti je najlepšie navrhnuté vtedy, keď vychádza zo základného predpokladu, podľa ktorého sú tieto dve činnosti neoddeliteľné.
- (13) V kontexte, ktorý je vymedzený celoštátnymi, regionálnymi alebo miestnymi predpismi, by rodiny mali byť zapojené do všetkých aspektov vzdelávania a starostlivosti o svoje deti. Rodina je prvým a najdôležitejším miestom pre rast a rozvoj detí, pričom za blahobyt, zdravie a rozvoj každého dieťaťa sú zodpovední rodičia a opatrovatelia. Služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve sú ideálnou

⁵⁸ Oznámenie Komisie (2017), Iniciatíva na podporu rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a opatrovateľov, [COM\(2017\) 252 final](#).

⁵⁹ Melhuish, E. a kol. (2015), Preskúmanie výskumu o účinkoch vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve na rozvoj dieťaťa. Správa projektu CARE, <http://ecec-care.org/>.

⁶⁰ Správa Komisie o rozvoji zariadení starostlivosti o malé deti na účely zvýšenia účasti žien na trhu práce, zabezpečenia rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a zaistenia udržateľného a inkluzívneho rastu v Európe (Barcelonské ciele), COM(2018) 273 final; <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/EN/COM-2018-273-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.

⁶¹ Správa OECD (2017), „Silný začiatok 2017: Kľúčové ukazovatele OECD o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264276116-en>; a odporúčanie Rady (2013) o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H1224\(01\)&from=sk](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H1224(01)&from=sk); a Eurofound (2015) Starostlivosť v ranom detstve: Dostupnosť a kvalita služieb, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1512en.pdf.

⁶² Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. septembra 2017 o novom programe v oblasti zručností pre Európu (2017/2002(INI)), P8_TA-PROV(2017)0360.

príležitosťou na vytvorenie integrovaného prístupu, keďže vedú k prvému osobnému kontaktu s rodičmi. Rodičom, ktorí sa stretávajú s problémami, by sa počas domácich návštev mohli ponúknuť individuálne poradenské služby. Na to, aby sa ich zapojenie stalo skutočnosťou, služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve by sa mali navrhovať v spolupráci s rodinami a mali by byť založené na dôvere a vzájomnom rešpekte⁶³.

- (14) Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve môže byť účinným nástrojom na dosiahnutie spravodlivosti vo vzdelávaní detí v znevýhodnenej situácii, v akej sú napríklad deti niektorých migrantov alebo etnických menšín (napríklad Rómovia) a utečenecké deti, deti s osobitnými potrebami alebo zdravotným postihnutím, deti v alternatívnej starostlivosti a deti ulice, deti väznených rodičov, ako aj deti v domácnostiach, ktoré sú vystavené osobitnému riziku chudoby a sociálneho vylúčenia, ako napríklad rodiny s osamelým rodičom alebo početné rodiny. Utečenecké deti potrebujú vzhľadom na svoju zraniteľnú situáciu zvýšenú podporu. Chudoba, fyzické a emocionálne príčiny stresu, traumy a chýbajúce jazykové zručnosti môžu brániť ich vyhlídkam na vzdelávanie v budúcnosti a úspešnej integrácii do novej spoločnosti. Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve môže pomôcť zmierniť tieto rizikové faktory.
- (15) Poskytovanie inkluzívneho vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve môže prispieť k splneniu záväzkov prijatých členskými štátmi v Dohovoroch OSN o právach dieťaťa⁶⁴ a o právach osôb so zdravotným postihnutím⁶⁵, ktorých signatármi sú všetky členské štáty.
- (16) Návrh kľúčových zásad rámca kvality zverejnený v roku 2014⁶⁶ bol prvým vyhlásením európskych odborníkov z 25 krajín o kvalite vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Vyhlásenia vychádzajú z piatich rozmerov: prístup, pracovná sila, učebný plán, monitorovanie a hodnotenie, a riadenie a financovanie. Celkovo sa prijalo desať vyhlásení o posilnení kvality poskytovania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Tento dokument v mnohých krajinách rozširovali miestne zainteresované strany, ktoré sa podieľali na presadzovaní politiky, výskume a iniciatívach odbornej prípravy. V týchto krajinách pôsobil návrh rámca ako silný katalyzátor zmeny, a to prispievaním k politickým konzultačným procesom, ktorými sa podporili existujúce reformné cesty.
- (17) Na zabezpečenie vysokej kvality služieb je nevyhnutných všetkých päť rozmerov rámca kvality. Konkrétne, na životy detí má dlhotrvajúci vplyv práca odborníkov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. V mnohých krajinách sa však toto povolanie drží skôr v úzadí a má pomerne nízke postavenie⁶⁷.

⁶³ Politický dokument *Children in Europe* (2008), Malé deti a služby pre ne: tvorba európskeho prístupu, http://www.edizionijunior.com/public/INSERTI/CiE%20Policy%20Paper_april%202008_INGLESE.pdf

⁶⁴ Dohovor o právach dieťaťa (1989), <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>.

⁶⁵ Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (2006), [Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím](http://www.unhcr.org/refugees/refugees/4a643795.html).

⁶⁶ Tematická pracovná skupina pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve ECEC (2014), Návrh kľúčových zásad rámca kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, správa pracovnej skupiny pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve pod záštitou Európskej komisie, http://ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf.

⁶⁷ Eurofound (2015), Starostlivosť v ranom detstve: pracovné podmienky, odborná príprava a kvalita služieb – Systematické preskúmanie,

- (18) Na plnenie ich odbornej úlohy pri podpore detí a ich rodín sa od pracovníkov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve vyžaduje, aby mali komplexné znalosti, zručnosti a kompetencie a úplne rozumeli rozvoju dieťaťa. Profesionalizácia pracovníkov je kľúčová, keďže vyššia úroveň prípravy na jednej strane a lepšia kvalita služby, vyššia kvalita interakcií medzi personálom a deťmi, a tým aj lepšie výsledky z hľadiska rozvoja detí, na strane druhej sa pozitívne vzájomne ovplyvňujú⁶⁸.
- (19) Mnohí poskytovatelia služieb spolupracujú s asistentmi, ktorých hlavnou úlohou je podporovať pedagógov pracujúcich priamo s deťmi a rodinami. Zvyčajne majú nižšiu kvalifikáciu než pedagógovia, pričom na to, aby sa niekto stal asistentom, v mnohých krajinách nie je stanovená žiadna kvalifikačná požiadavka. Preto je potrebná profesionalizácia pracovníkov vrátane asistentov⁶⁹. Neoddeliteľnou súčasťou zvyšovania kompetencií asistentov je kontinuálny profesijný rozvoj.
- (20) Rámec kvality alebo rovnocenný dokument môže byť účinným prvkom dobrého riadenia v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Podľa názoru odborníkov a nedávneho preskúmania politiky⁷⁰ majú krajiny, ktoré vypracovali a implementovali rámce kvality, komplexnejšie a konzistentnejšie prístupy k reformám.
- (21) Členské štáty stanovili referenčné hodnoty a ciele súvisiace s účasťou detí na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve. V roku 2002 Európska rada v Barcelone stanovila ciele⁷¹ pre poskytovanie formálnej starostlivosti o deti na úrovni najmenej 90 % detí v Únii vo veku od troch rokov do veku povinnej školskej dochádzky, pričom najmenej 33 % detí vo veku do troch rokov by malo mať prístup do roku 2010. Tieto ciele sa opätovne potvrdili v Európskom pakte pre rodovú rovnosť na obdobie rokov 2011 – 2020. Analýza pokroku dosiahnutého pri plnení týchto referenčných hodnôt je podrobne opísaná v správe Komisie o barcelonských cieľoch⁷². V strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave⁷³ sa stanovuje referenčná hodnota na úrovni 95 % pre účasť detí vo veku od štyroch rokov do začiatku primárneho vzdelávania.
- (22) Členské štáty dosiahli v zlepšovaní dostupnosti služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve v posledných rokoch dobrý celkový pokrok. Referenčná hodnota programu Vzdelávanie a odborná príprava 2020 a barcelonský cieľ zameraný na deti vo veku do 3 rokov sa dosiahli. Barcelonský cieľ pre deti od 3 rokov do veku povinnej školskej dochádzky sa ešte nedosiahol, a to aj napriek pokroku dosiahnutému od roku

<https://www.eurofound.europa.eu/de/publications/report/2015/working-conditions-social-policies/early-childhood-care-working-conditions-training-and-quality-of-services-a-systematic-review>.

⁶⁸ Európska komisia (2011), CoRe: Požiadavky na kompetencie v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, <https://download.ei-ie.org/Docs/WebDepot/CoReResearchDocuments2011.pdf>.

⁶⁹ Peeters, J.; Sharmahd, J.; Budginaitė I. (2016), Professionalisation of Childcare Assistants in Early Childhood Education and Care (ECEC): Pathways towards Qualification, správa NESET II, <http://www.earlychildhoodworkforce.org/node/228>.

⁷⁰ Lazzari A. (2017), [Súčasný stav vnútroštátnych rámcov kvality VSRD alebo rovnocenných strategických politických dokumentov, ktorými sa riadi kvalita VSRD v členských štátoch EÚ](#), správa NESET II.

⁷¹ Závery predsedníctva, zasadnutie Európskej rady v Barcelone, 15. – 16. marca 2002, SN 100/1/02 REV 1, http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/barcelona_european_council.pdf.

⁷² Správa Komisie o rozvoji zariadení starostlivosti o malé deti na účely zvýšenia účasti žien na trhu práce, zabezpečenia rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a zaisťovania udržateľného a inkluzívneho rastu v Európe (Barcelonské ciele), COM(2018) 273 final; <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/EN/COM-2018-273-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.

⁷³ Spoločná správa Rady a Komisie z roku 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) – *Nové priority pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy*, [2015/C 417/04](https://ec.europa.eu/education/policies/et2020/).

2011. V roku 2016 sa na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve zúčastnilo 86,3 % detí v tejto vekovej skupine. Tieto priemerné hodnoty však skrývajú výrazné rozdiely medzi členskými štátmi, regiónmi a sociálnymi skupinami⁷⁴. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie s cieľom zabezpečiť, aby mali všetky deti prístup k vysokokvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve tak skoro, ako to rodičia budú požadovať. Potrebne sú najmä konkrétne opatrenia na zabezpečenie lepšieho prístupu detí v znevýhodnenej situácii⁷⁵.

- (23) Cieľom tohto odporúčania je dospieť k spoločnému chápaniu toho, čo znamená kvalita v systéme vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Stanovujú sa v ňom možné opatrenia, ktoré majú zväziť vlády s prihliadnutím na ich špecifické okolnosti. Toto odporúčanie sa vzťahuje aj na rodičov, inštitúcie a organizácie vrátane sociálnych partnerov a organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa usilujú o zlepšenie sektora.
- (24) Vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve v zmysle tohto odporúčania⁷⁶ by sa mali chápať tak, že odkazujú na akýkoľvek regulovaný mechanizmus, ktorým sa poskytuje vzdelávanie a starostlivosť pre deti od narodenia až do veku povinnej školskej dochádzky, a to bez ohľadu na prostredie, financovanie, otváracie hodiny alebo obsah programu, pričom zahŕňa zariadenia starostlivosti o deti a jasle/škôlky rodinného typu, súkromné a verejne financované poskytovanie služieb, ako aj poskytovanie predškolského a predprimárneho vzdelávania a starostlivosti.
- (25) Týmto odporúčaním sa plne rešpektujú zásady subsidiarity a proporcionality.

TÝMTO ODPORÚČA, ABY ČLENSKÉ ŠTÁTY:

V súlade s vnútroštátnymi a európskymi právnymi predpismi, dostupnými zdrojmi a vnútroštátnymi okolnosťami, a v úzkej spolupráci so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami:

1. zlepšili prístup k vysokokvalitným systémom vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve v súlade s vyhláseniami uvedenými v „Rámci kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve“ v prílohe k tomuto odporúčaniam a v súlade s 11. zásadou Európskeho piliera sociálnych práv;
2. pracovali na tom, aby boli služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve prístupné, cenovo dostupné a inkluzívne. Mohlo(-a) by sa zväziť:
 - a) analyzovanie ponuky a dopytu zo strany rodín s cieľom lepšie prispôbiť ponuku služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve ich potrebám, a to pri rešpektovaní rodičovskej voľby;
 - b) analyzovanie a riešenie všetkých prekážok, ktorým môžu rodiny čeliť, ako sú napríklad náklady, prekážky súvisiace s chudobou, geografická poloha, neflexibilné otváracie hodiny, kultúrne a jazykové bariéry, diskriminácia, ako aj nedostatok informácií;

⁷⁴ Správa Komisie o rozvoji zariadení starostlivosti o malé deti na účely zvýšenia účasti žien na trhu práce, zabezpečenia rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a zaistenia udržateľného a inkluzívneho rastu v Európe (Barcelonské ciele), COM(2018) 273 final; <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/EN/COM-2018-273-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.

⁷⁵ Európska komisia (2017), [Monitor vzdelávania a odbornej prípravy](#).

⁷⁶ ISCED 0.1 a ISCED 0.2.

- c) nadviazanie kontaktu so všetkými rodinami, najmä s rodinami v znevýhodnenej situácii, s cieľom informovať ich o výhodách účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve a budovať dôveru v služby;
 - d) zabezpečenie toho, aby všetky deti mali prístup k cenovo dostupnému a kvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, v ideálnom prípade na základe úsilia na príslušnej úrovni riadenia zameraného na zabezpečenie práva na miesto v rámci kvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve;
 - e) poskytovanie inkluzívnych služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pre všetky deti vrátane detí z rôznych prostredí, s osobitnými vzdelávacími potrebami alebo zdravotným postihnutím, predchádzanie segregácii a motivovanie k ich účasti na trhu práce bez ohľadu na postavenie ich rodičov alebo opatrovateľov na trhu práce;
 - f) podpora všetkých detí, aby sa naučili jazyk, v ktorom prebieha vzdelávanie, a zároveň ocenenie ich materinského jazyka a pozitívny prístup k nemu;
3. podpora profesionalizácie pracovníkov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. V závislosti od existujúcej úrovne odbornej kvalifikácie a pracovných podmienok môže úspešné úsilie zahŕňať:
- a) zlepšenie postavenia povolania v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve vytvorením profesijných štandardov, zosúladením kvalifikačných požiadaviek, profesijného postavenia a kariérnych vyhliadok pedagógov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve s tými, ktoré platia pre učiteľov základných škôl, ako aj vytvorením možností profesionalizácie pre pracovníkov s nízkou kvalifikáciou alebo bez kvalifikácie a osobitných možností na kvalifikáciu asistentov;
 - b) zlepšovanie počiatočného vzdelávania a kontinuálneho profesijného rozvoja s cieľom plne zohľadniť potreby detí z hľadiska blahobytu, vzdelávania a rozvoja a relevantný spoločenský vývoj, ako aj úplné porozumenie právam dieťaťa;
 - c) poskytnutie času pracovníkom pre odborné činnosti, ako je napríklad reflexia, plánovanie, kontakt s rodičmi a spolupráca s inými odborníkmi a kolegami;
 - d) zameranie sa na vybavenie pracovníkov takými kompetenciami, aby mohli reagovať na jednotlivé potreby detí z rôznych prostredí a so špeciálnymi vzdelávacími potrebami alebo zdravotným postihnutím, ako aj na prípravu zamestnancov na riadenie rôznych skupín.
4. posilniť tvorbu učebných plánov v ranom veku v snahe napĺňať potreby detí z hľadiska blahobytu a vzdelávania. Prístupy na podporu tvorby učebných plánov a sociálnych, emocionálnych, vzdelávacích a jazykových kompetencií detí by mohli zahŕňať:
- a) zabezpečenie rovnováhy pri poskytovaní sociálno-emocionálneho učenia, blahobytu a vzdelávania, uznávajúc pritom význam hry, kontaktu s prírodou, úlohy hudby, umenia a pohybovej aktivity;
 - b) podporu empatie, súcitu a informovanosti v súvislosti s rovnosťou a rozmanitosťou;
 - c) poskytovanie príležitostí na skorú jazykovú expozíciu a učenie sa jazyka prostredníctvom hier a zváženie dvojjazyčných programov v ranom detstve;

- d) poskytovanie usmernení pre poskytovateľov, pokiaľ ide používanie digitálnych nástrojov a vznikajúcich nových technológií primeraných veku;
 - e) podporu ďalšieho začleňovania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve v rámci kontinua vzdelávania a podporu spolupráce v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, zamestnancov základných škôl a hladkého prechodu detí na základnú školu;
5. podporu transparentného a koherentného monitorovania a hodnotenia služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve na všetkých úrovniach so zreteľom na tvorbu politiky. Účinné prístupy by mohli zahŕňať:
- a) používanie nástrojov sebahodnotenia, dotazníkov a usmernení pre pozorovanie v rámci riadenia kvality na úrovni systému a služby;
 - b) použitie vhodných metód primeraných veku na podporu účasti detí, ako aj na vypočutie si názorov, obáv a nápadov detí a ich zohľadnenie v procese posudzovania;
 - c) vykonávanie existujúcich nástrojov s cieľom zlepšiť inkluzívnosť poskytovania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako napríklad nástroj sebareflexie zameraný na učebné prostredie v oblasti inkluzívneho vzdelávania v ranom detstve vytvorený Európskou agentúrou pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania;
6. zameranie sa na zabezpečenie primeraného financovania a právny rámec pre poskytovanie služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Mohlo by sa zväžiť:
- a) zvýšenie investícií do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve so zameraním na dostupnosť, kvalitu a cenovú dostupnosť vrátane využívania príležitostí financovania, ktoré sa ponúkajú prostredníctvom európskych štrukturálnych a investičných fondov;
 - b) vytváranie a udržiavanie celoštátnych alebo regionálnych rámcov kvality prispôbovaných na mieru;
 - c) podpora ďalšej integrácie služieb pre rodiny a deti, najmä sociálnych a zdravotníckych služieb;
 - d) začlenenie spoľahlivých politík v oblasti ochrany/bezpečnosti detí do systému vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve s cieľom chrániť deti pred všetkými formami násillia.
7. Správa podaná prostredníctvom existujúcich rámcov a nástrojov, ktorá sa týka skúseností a pokroku, pokiaľ ide o prístup k systémom vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a ich kvalitu.

TÝMTO VÍTA ZÁMER KOMISIE:

- 8. uľahčiť výmenu skúseností a osvedčených postupov medzi členskými štátmi v kontexte strategického rámca pre spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a následných schém, ako aj vo Výbore pre sociálnu ochranu;
- 9. podporovať spoluprácu členských štátov na základe ich dopytu organizovaním partnerského učenia a partnerského poradenstva;
- 10. podporovať rozvoj vysokokvalitných inkluzívnych služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve sprístupnením financovania zo strany EÚ, najmä v

rámci programu Erasmus+ a európskych štrukturálnych a investičných fondov vrátane iniciatívy Interreg, a to bez toho, aby tým boli dotknuté rokovania o budúcom viacročnom finančnom rámci;

11. navrhnúť aktualizované európske referenčné hodnoty alebo ciele v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve zamerané na poskytovanie služieb, a to v súlade s prípadnou revidovanou referenčnou hodnotou v rámci ET 2020 a barcelonskými cieľmi a po konzultácii s členskými štátmi;
12. podať Rade správu o krokoch nadväzujúcich na toto odporúčanie, a to v súlade s postupmi podávania správ v existujúcich rámcoch a nástrojoch.

V Bruseli

Za Radu

Predseda